

תורה ממרום - פרשת בא

בס"ד

והגדת לבנך

מאת : עזרא מרום

שלוש פעמים מוזכרת בפרשתנו מצוות סיפור יציאת מצרים לבנים. בפרק י"ב 26: "והיה כי יאמרו אליכם בניכם... ואמרתם זבח פסח". בפרק י"ג 8: "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמור מה זאת" ובפרק י"ד 14: "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמור... ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ד' ממצרים". חג הפסח מיוחד משאר החגים בכך שדווקא בו מודגשת המצוה של "והגדת לבנך". להלן נבאר את הסיבות להדגשת הבנים בחג הפסח, מה שלא מצינו בחגי ישראל ומועדיו האחרים שגם בהם יש תוכן ומסר להנחיל לילדינו ולדורות הבאים. התשובה לכך נעוצה בעובדה שקיומו של עם ישראל והמשכיותו מותנים בקשר הבין-דורי כמאמר הכתוב "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך" (דברים ל"ב, 7). חובת החינוך אינה מסתכמת רק בהעברת זכרונות. כוונת האמירה הנ"ל לגרום לבנים שירגישו את האירועים של יציאת מצרים, מתן תורה והכניסה לארץ ובמיוחד מודגש הדבר לגבי יציאת מצרים במשנה בפסחים י': "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. אנו מעבירים לבנינו את המעשה ולא רק את הזכרון. החינוך האמיתי הוא המעשי ולא התיאורטי. וכבר עמד על כך בעל ספר החינוך באומרו: "אחרי הפעולות נמשכים הלבבות." בכך הוא הולך בדרכו של הרמב"ם שכותב בספרו "שמונה פרקים" פרק ח: "ראוי לו לאדם שירגיל עצמו במעשים טובים". זו הסיבה שבילול הסדר מספרים ביציאת מצרים תוך כדי ביצוע מעשים כמו: שתית ארבע כוסות, אכילת מצה ומרור ואכילת זרוע ואפיקומן.

קורות ימי עמנו רצופים בגזירות נגד ילדי ישראל. בתחילה גזרו המצרים על ישראל שלא ללדת ילדים וכשנולדו הבנים גזר פרעה על המילדות "אם בן הוא והמיתן אותו" ולאחר מכן הוא הרחיב את הגזירה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". במדרשי חז"ל מסופר שכאשר ישראל לא עמדו במכסה היומית ביצור הלבנים שמו המצרים בקירות תינוקות יהודיים כתחליף ללבנים. כשחלה פרעה בצרעת היה שוחט תינוקות יהודיים ורוחץ בדמם כדי להתרפא. שאיפתו של פרעה היתה לעצור את המשכיותו של העם היהודי ע"י פגיעה בדור הצעיר בילדים. לכן כאשר משה ביקש מפרעה "בנערינו ובזקננו נלך", פרעה מסרב לבקשה וקובע: "לכו נא הגברים" כלומר, הנוער-הבנים ישארו במצרים מתוך מטרה שיתבוללו עם המצרים ויעברו על דתם וע"י כך לא יהיה המשך לעם ישראל! לאור האמור לעיל מובן מדוע מודגשת מצוות "והגדת לבנך" דווקא בחג הפסח שבו היו הבנים-הילדים במרכז הגזירות. סוד קיומנו הוא בקשר ההדוק בין האבות לבנים כי עם שאין לו עבר גם אין לא עתיד. רצף הדורות נרמז גם במילים אב, בן, נכד בכך שבאות שמסתיים הדור הקודם מתחיל הדור הבא: אב מסתיים באות ב, בן מתחיל באות ג, בן מסתיים באות ד, נכד מתחיל באות ה!

לקראת סיום נעיין בפסוק מתהילים קכ"ח, 6: "וראה בנים לבניך שלום על ישראל". למקרא פסוק זה מתבקשת השאלה מה הקשר בין הברכה לאדם שיזכה לבני בנים ולבין השלום? ובכן, בכך טמון רעיון גדול: הבן יכבד ויעריך יותר את אביו רק כאשר הוא בעצמו יגדל ילדים משלו וירגיש כמה קשה לגדל ילדים בכל גיל: כשהם קטנים לקום בלילות, כשהם חולים לרוץ לרופאים ולהפסיד ימי עבודה, לשלם עבורם שכר לימוד וחוגים, לדאוג שילמדו כראוי וכשהם גדלים לדאוג שיחזרו לשלום משירותם הצבאי ואח"כ לדאוג שימצאו זוג הגון. באופן זה יעריך הבן יותר את הוריו על כל מה שהשקיעו בו מאונם ומהונם ואז זה יגביר את השלום במשפחה כמאמר הנביא: "בן יכבד אב". (מלאכי א, 6)

יהי רצון שבזכות שרשרת הדורות בה מקויים הציווי "ושיננתם לבניך ודברתם בם" נזכה לביאת מבשר הגאולה "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא... והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם" (מלאכי ג, 3).

לעילוי נשמת

שמריהו בן רחל ואשתו מאירה בת אסתר ז"ל

בחייהם ובמותם לא נפרדו